

Raport
privind realizarea Programului Național de răspuns la tuberculoză
pentru anii 2022 – 2025

Anul 2022

Programul Național de răspuns la tuberculoză pentru anii 2022 – 2025 a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr.107 din 23.02.2022 „Privind aprobarea Programului național de răspuns la tuberculoză pentru anii 2022-2025”.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130171&lang=ro

Scopul Programului este reducerea poverii tuberculozei ca problemă de sănătate publică în Republica Moldova. Obiectivul general ale Programului este reducerea poverii tuberculozei în Republica Moldova prin reducerea mortalității cu 75%, a incidenței cu 50%.

A fost elaborat Ordinul MS nr. 432 din 11.05.2022 „Cu privire la implementarea Programului National de răspuns la tuberculoza pentru anii 2022-2025”.
https://simetb.ifp.md/Download/oficial_docs/Ordin_MS_2022_05_11_nr_432_implementare_PNCT_B.pdf

Situația epidemiologică privind tuberculoza în Republica Moldova,
anul 2022 vs anul 2021

Impactul sever al COVID-19 din ultimii 3 ani a fost extrem de provocator la nivel global și RM. Perturbările cauzate de pandemie au scăzut numărul de persoane diagnosticate și tratate de TB, au afectat drepturile persoanelor cu TB, au dus la creșterea mortalității cauzate de TB.

În Republica Moldova în anul 2020 s-a constatat o reducere cu 38,7% a numărului cazurilor noi și recidive TB depistate comparativ cu anul 2019, iar în anii 2021 și 2022, datorită eforturilor comune de control al TB, numărul de cazuri diagnosticate cu TB a crescut.

La indicația Agenției Naționale pentru Sănătate Publică, indicatorii epidemiologici TB au fost revizuiți utilizând populația de 3079908 pentru ultimii 3 ani - 2020, 2021 și respectiv 2022. În anul 2021, pentru prima dată, populația de 3 100 000 de locuitori a fost utilizată de OMS pentru estimarea poverii TB în Republica Moldova. Incidența TB și mortalitatea TB (cazuri HIV-negative) în 2021 au fost de 84 și, respectiv, 5,7 la 100 000 populație.

Populația medie anuală totală în Republica Moldova la 01.01.2022 a constituit 3079908 persoane (MD – 2053238, MS – 378329), copii – 648341 (MD – 561961, MS – 86380).

Incidența cazuri noi și recidive privind tuberculoza în anul 2022 a constituit 68.8 la 100 mii populație (2121 cazuri); în anul 2021 a constituit 67.1 la 100 mii populație (2068 cazuri). Se atestă o creștere cu 2.5% pe parcursul anului 2022. În anul 2022 au fost înregistrate 1666 cazuri noi de tuberculoză comparativ cu 1614 cazuri noi în anul 2021, incidența fiind de 54.1 la 100 mii populație (comparativ cu 52.4 la 100 mii populație în 2021). Se atestă o creștere cu 3.2%. Incidența recidivelor TB pentru 2022 a constituit 14.8 la 100 mii populație (457 cazuri), în comparație cu anul 2021- 14.7 la 100 mii populație (454 cazuri). Incidența recidivelor TB s-a majorat cu 0.7%. Ponderea formelor distructive printre cazurile noi pulmonare pentru anul 2022 constituie 37% (559 cazuri), pentru anul 2021 a constituit 41% (591 cazuri).

Incidența cazuri noi și recidive TB la copii în anul 2022 a constituit 16.3 la 100 mii populație (106 cazuri), în 2021 a constituit 17.3 la 100 mii populație (112 cazuri). Se atestă o scădere cu 5.8%. În anul 2022 au fost înregistrate 103 cazuri noi de tuberculoză la copii comparativ cu 106 cazuri noi

în anul 2021, incidența fiind de 15.9 la 100 mii populație (comparativ cu 16.3 la 100 mii populație în 2021). Se atestă o scădere cu 2.5%. Recidive TB la copii pentru 2022 – 0.5 la 100 mii populație (3 cazuri), pentru 2021 – 0.9 la 100 mii populație (6 cazuri). Se atestă o scădere cu 44.4%. În 2022 s-au depistat 14 cazuri cu forme distructive, 27% din cazuri noi pulmonare la copii. În 2021 – 10 cazuri cu distrucții, 28% din cazuri noi pulmonare la copii.

Ponderea co-infecției TB/HIV printre cazurile noi și recidive TB în anul 2022 este de 11.1% (235 cazuri), în anul 2021 a fost 10.3% (214 cazuri).

Mortalitatea prin TB pentru anul 2022 a constituit 6.7 la 100 mii populație (207 cazuri), pentru anul 2021 a constituit 6.5 la 100 mii populație (199 cazuri). A crescut cu 3.1%. În anul 2022 au fost înregistrate 31 cazuri de TB depistate post-mortem, 15% din totalul deceselor prin TB, în 2021 au fost înregistrate 24 (12.1%) cazuri de TB depistate post-mortem. Ponderea deceselor TB până la un an de la depistarea TB pentru anul 2022 constituie 51.2% (106 cazuri), pentru anul 2021 a constituit 47.2% (94 cazuri).

Rata de succes a tratamentului pentru cohorta anului 2021 TB sensibilă, cazuri noi pulmonare, bacteriologic confirmați a constituit 79.3% (576 din 726 cazuri). Pentru cohorta anului 2020 rata de succes a constituit 81.4% (507 din 623 cazuri). Rata succesului tratamentului TB MDR cazuri noi pentru cohorta anului 2020 constituie 75.4% (178 din 236 cazuri), pentru cohorta 2019 constituie 79.5% (322 din 405 cazuri).

Concluzii:

- Situația epidemiologică prin TB în Republica Moldova relevă o creștere ușoară a indicatorilor epidemiologici pentru anul 2022 comparativ cu anul 2021 - se atestă o creștere cu 2.7% a incidenței cazurilor noi și recidive TB. (În Republica Moldova în anul 2020 s-a constatat o reducere cu 38,7% a numărului cazurilor noi și recidive TB depistate comparativ cu anul 2019, iar în anii 2021 și 2022, datorită eforturilor comune de control al TB, numărul de cazuri diagnosticate cu TB a crescut).
- Ponderea formelor distructive printre cazurile noi pulmonare în anul 2022 relevă o ușoară scădere - 37% comparativ cu 41% pentru anul 2021.
- Incidența cazurilor noi și recidive TB la copii a scăzut – cu 2.5%. Ponderea formelor distructive la copii rămâne înaltă - 27%.
- Se evidențiază o creștere a deceselor de 3.1% în anul 2022 față de anul 2021. Se atestă un număr semnificativ a cazurilor TB depistate post mortem (15% din totalul deceselor prin TB) și a cazurilor de deces TB până la un an de la depistarea TB (51.2% din totalul deceselor prin TB).
- Indicatorii sus-menționați denotă depistarea tardivă al bolii. Întârzierea diagnosticului și tratamentul tuberculozei duce la o boală mai extinsă și la mai multe complicații, crește severitatea bolii și este asociată cu un risc mai mare de mortalitate.
- Activitățile realizate pe parcursul anului 2022 pentru a crește depistarea precoce TB sunt descrise mai jos, ca și provocările cu care se confruntă sistemul medical în realizarea PNRT pentru anii 2022-2025.

Indicatorii activităților de monitorizare, evaluare și raportare a Programului Național de răspuns la tuberculoză pentru anul 2021, 2022

Nr.	Indicatorii activităților de monitorizare, evaluare și raportare a PNRT	2021	2022
		100 mii/%	100 mii/%
I. Indicatori de impact			
1	Incidența estimată a tuberculozei la 100 mii de populație	84 (69-102)	după publicarea raportului OMS
2	Rata mortalității prin tuberculoză la 100 mii de populație (estimată)	5.4 (4.6-6.2)	după publicarea raportului OMS
II. Indicatori de rezultat			
Obiectivul specific 1. Asigurarea examinării prin screening sistematic pentru tuberculoza activă a cel puțin 90% din contacti și cel puțin 90% din grupurile cu risc sporit la tuberculoză către finele anului 2025 prin asigurarea accesului universal la screening sistematic al contactilor și grupurilor cu risc sporit la tuberculoză, inclusiv și pentru copii.			
1.1	Rata de notificare a tuberculozei la 100 000 de populație	67.1	68.8
1.2	Rata de acoperire a contactilor cu screening sistematic pentru tuberculoză activă (%)	83.1	88.1
1.3	Ponderea persoanelor cu tuberculoză identificate prin depistarea activă, cu suportul organizațiilor societății civile (%)	10.9	7.3
Obiectivul specific 2. Asigurarea diagnosticului precoce al tuturor formelor de tuberculoză cu depistarea către finele anului 2025 a cel puțin 90% din numărul total estimat de cazuri cu tuberculoză rezistentă la Rifampicină și multidrogrezistentă prin asigurarea accesului universal la diagnosticul precoce al tuturor formelor de tuberculoză și la testele de sensibilitate la medicamente, inclusiv utilizarea testelor rapide.			
2.1	Rata de notificare a tuberculozei rezistente la Rifampicină și multidrogrezistente la 100 000 de populație	16.5	14.2
2.2	Ponderea pacienților cu tuberculoză (cazuri noi și recidive) notificați, în rândul pacienților testați cu teste rapide de diagnostic recomandate de Organizația Mondială a Sănătății (%)	97.5	93
2.3	Rata de acoperire cu testul de sensibilitate la medicamente în rândul tuturor pacienților cu tuberculoză pulmonară (%)	81.5	92.2
Obiectivul specific 3. Asigurarea tratamentului tuberculozei sensibile și tuberculozei rezistente la Rifampicină și multidrogrezistente cu obținerea ratei de succes a tratamentului printre cazurile noi și recidive de tuberculoză sensibilă de cel puțin 90% și printre cazurile de tuberculoză rezistentă la Rifampicină și multidrogrezistentă nu mai joasă de 80% către anul 2025 prin asigurarea accesului echitabil la tratament de calitate și îngrijiri continue pentru toate persoanele cu tuberculoză, inclusiv copii, prin abordare centrată pe persoană și suport în baza necesităților persoanei			
3.1	Ponderea pacienților care au inițiat tratamentul antituberculos cu medicamentele de primă linie în condiții de ambulator (%)	28,1	18.2
3.2	Ponderea pacienților notificați cu tuberculoză rezistentă la Rifampicină și multidrogrezistentă înrolați în tratament (%)	92.3	89.5

Nr.	Indicatorii activităților de monitorizare, evaluare și raportare a PNRT	2021	2022
		100 mii/%	100 mii/%
3.3	Rata de succes a tratamentului în rândul tuturor pacienților cu tuberculoză sensibilă cazuri noi și recidive (%)	82.7	84.5
3.4	Rata de succes a tratamentului în cohorta cazurilor tuberculoză rezistentă la Rifampicină și multidrogrezistentă (%)	79.5	75.1
3.5	Rata de acoperire cu regimuri de tratament per orale scurte modificate (mSTR) (%)	22.3	29.5
3.6	Ponderea pacienților TB care au inițiat tratament antituberculos (TB sensibilă și tuberculoză drogrezistentă) și au beneficiat de orice formă de asistență, inclusiv de suport psihosocial din partea organizațiilor societății civile pentru creșterea aderenței la tratament (%)	10	7.9
Obiectivul specific 4. Asigurarea acoperirii universale și continuității serviciilor medicale, gestionarea comorbidităților și problemelor social-economice în baza necesităților persoanei prin extinderea colaborării cu programele naționale HIV, Hepatite, Droguri, Alcool, Diabet, Sănătate mintală, etc., conlucrare cu sectorul penitenciar, social și societatea civilă			
4.1	Rata de acoperire cu testare la HIV (%)	96.2	96.5
4.2	Ponderea pacienților cu TB/HIV care au inițiat tratamentul antituberculos din numărul de pacienți cu TB/HIV (%)	94.5	95.6
4.3	Rata de acoperire cu TARV a pacienților cu TB/HIV (%)	79.3	91.5
Obiectivul specific 5. Reducerea transmiterii tuberculozei în societate prin măsuri de prevenire în răspunsul la tuberculoză, inclusiv extinderea tratamentului preventiv al tuberculozei la persoanele care trăiesc cu HIV, contactii adulți, copii și asigurarea a cel puțin 95% ratei de vaccinare cu vaccinul Bacillus Calmette-Guerin la noi născuți			
5.1	Rata de vaccinare cu Bacillus Calmette- Guérin către vârsta de 12 luni (%)	94.1	97.5
5.2	Ponderea persoanelor eligibile din populațiile cu risc sporit de infectare testate pentru infecția tuberculoasă latentă (%)	88	87
5.3	Rata de acoperire cu tratament a infecției tuberculoase latente (%) la copii cu vârsta sub 5 ani din contact cu tuberculoză	89	88
5.4	Rata de acoperire cu tratamentul infecției tuberculoase latente în rândul persoanelor care trăiesc cu HIV (%)	36.1	20.9
Obiectul specific 6. Adoptarea politicilor și implementarea măsurilor axate pe atingerea obiectivelor de reducere a poverii tuberculozei, prin implementarea abordării centrate pe persoană, reducerea poverii determinantelor sociale, ajustarea mecanismelor de finanțare la modelul centrat pe persoană la fiecare nivel de asistență, cu implicarea organizațiilor societății civile și a persoanelor afectate de tuberculoză cu atingerea zero costuri catastrofale pentru pacienți cu tuberculoză către finele anului 2025.			
6.1	Mecanisme de contractare în cadrul fondurilor de stat sau alte mecanisme de finanțare relevante pentru organizațiile societății civile active în domeniul tuberculozei elaborate și implementate.	Au fost prezentate MS	
6.2	Ponderea instituțiilor medicale relevante care furnizează date în timp real privind tuberculoza (%)	94	95

Nr.	Indicatorii activităților de monitorizare, evaluare și raportare a PNRT	2021	2022
		100 mii/%	100 mii/%
Obiectivul specific 7. Consolidarea capacității naționale de cercetare și inovare pentru luarea deciziilor, în vederea accelerării și îmbunătățirii răspunsului național la tuberculoză			
7.1	Ponderea recomandărilor cercetărilor științifice/ studiilor operaționale aplicate în politicile naționale	50	50
7.2	Publicații internaționale	Articole internaț. – 16 Rezumate internaț. - 24	Articole internat. – 10 Rezumate internaț. - 20

Activitățile realizate pe parcursul anului 2022

Obiectivul specific 1: Asigurarea examinării prin screening sistematic pentru TB activă a cel puțin 90% din contacti către finele anului 2025 prin asigurarea accesului universal la screening sistematic al contactilor și grupurilor cu risc sporit de TB, inclusiv și pentru copii.

Este asigurat acces universal la screening sistematic al contactilor și grupurilor cu risc sporit la tuberculoză:

- La nivel de AMP;
- Cu utilizarea instalațiilor radiologice mobile dotate cu CAD (IA);
- Cu suportul ONG din sursele CNAM și Fondului Global.
- Una din prioritățile de finanțare aprobate în anul 2022 de către Consiliul coordonator pentru stabilirea priorităților de utilizare a mijloacelor financiare din fondul măsurilor de profilaxie al CNAM pentru activități de profilaxie și prevenire a riscurilor de îmbolnăvire finanțate în bază de proiecte a fost profilaxia tuberculozei în rândul populației-cheie afectate și creșterea complianței la tratament TB DS și TB MDR și TB MDR (<http://www.cnam.md/?page=46&news=1438&pg=38>):
  - ✓ 4 proiecte de profilaxie TB în rândul populațiilor-cheie afectate și creșterea complianței la tratament TB DS și TB MDR, implementate de către organizațiile neguvernamentale.
  - ✓ În cadrul proiectelor au fost examinate radiologic 4037 persoane din 6 raioane ale țării (Soroca, Călărași, Nisporeni, Criuleni, Orhei, Basarabasca), dintre care au fost depistate 35 cazuri de tuberculoză și incluse în tratament, fapt ce a contribuit la micșorarea riscului de îmbolnăvire în populația generală.
  - ✓ Totodată, în cadrul proiectelor au fost organizate întruniri de informare a comunității (beneficiari indirecti: APL, CS etc.) despre tuberculoză și necesitatea examinării la timp a persoanelor din grupurile de risc la tuberculoză. În acest mod a fost consolidată implicarea comunității și a organizațiilor societății civile în controlul tuberculozei prin abordare centrată pe pacient.
- În anul 2022 au fost revizuite grupele cu risc sporit TB.
- A fost elaborat ghidul „Organizarea și desfășurarea screening-ului sistematic și a tratamentului preventiv al tuberculozei”.
- În cadrul implementării proiectului „Fortificarea controlului tuberculozei și reducerea mortalității prin SIDA în Republica Moldova” finanțat de FG au fost procurate și transmise

către IFP "Chiril Draganiuc" 6 softuri InferVision de inteligență artificială împreună cu echipamentele aferente. Echipamentele au fost instalate pe mașinile radiologice mobile din cadrul IFP "Chiril Draganiuc", ANP și spitalului de tuberculoză din or. Bender. Instruirile personalului care va implicat în utilizarea softurilor menționate, dar și elaborarea cadrului normativ pentru utilizarea acestora sunt planificate pentru trimestrul I 2023.

- 16 iunie 2022 în cadrul Departamentului de coordonare, IFP "Chiril Draganiuc" a fost realizată instruirea formatorilor (medici radiologi și ftziopneumologi) de către o echipă de specialiști internaționali în utilizarea sistemului FUJIFILM FDR XAIR.
- Instruirea formatorilor (medici radiologi și ftziopneumologi din sistemul medical civil și penitenciar) în utilizarea softurilor de inteligență artificială. La instruire au participat 14 specialiști.
- Este în procesul de elaborare regulamentul privind punerea în funcțiune a instalațiilor radiologice ultraportabile.
- 24 august 2022 Ședința centrul de sănătate Nisporeni „Examinarea grupurilor de risc și vigilență sporita la tuberculoza în raionul Nisporeni"
- 26.08.2022 Ședința de lucru cu AMP din raionul Telenești in cadrul proiectului "Depistarea țințită a TB cu suportul ONG-lor în raionul Telenești".

Asigurarea examinării prin screening sistematic pentru tuberculoza activă și a tratamentului preventiv al tuberculozei la persoanele din contact TB:

Tabelul 1. Rezultatele examinării prin screening sistematic pentru tuberculoza activă și a tratamentului preventiv al tuberculozei la persoanele din contact TB

Denumirea măsurilor	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	Abs.	Indic . %	Abs.	Indic. %	Abs.	Indic. %	Abs.	Indic . %	Abs.	Indic . %	Abs.	Indic . %
Numărul mediu contactaților luați la evidență în focare în anul de raportare	21373	8,6	19190	8,4	17414	7,7	8398	6.3	6620	4.41	8775	4.7
Număr contactați examinați prin metode clinice și paraclinice	20015	93,6	17958	93,57	16203	93,1	7557	90.0	5812	87.8	8037	91.6
Număr contactați cărora a fost prescris un curs de tratament preventiv TB	1983	9,2	2692	15,0	1411	8,7	550	7.3	735	12.6	1435	17.9
Au primit un curs deplin de tratament preventiv TB	1505	75,8	2129	79,09	1249	88,5	441	80.1	548	74.6	1255	87.1
Proporția depistării cu semne de TB în focare, printre contactați	243	1,2	215	1,2	170	1,1	83	1.09	101	1.7	144	1.8
Din ei copii până la 17 ani	91	37,4	60	27,9	60	35,2	18	21.6	53	52.4	42	29.2
Incidența TB între contactați (100 000 contacti)	1214,1		1197,2		1049,2		1098.3		1737.8		1791.7	

Asigurarea examinării persoanelor din grupurile cu risc și vigilență sporită pentru tuberculoză în localități, utilizând instalațiile radiologice mobile cu introducerea inteligenței artificiale medicale:

Ordin MS nr 315 din 31.03.2022 „Cu privire la organizarea și desfășurarea screening-ului pulmonar prin radiografie digitală mobilă în anul 2022”. În perioada de raportare au beneficiat de screening 13 485 persoane din localitățile rurale din grupele cu risc și vigilență sporită privind tuberculoza și cancerul pulmonar din raioanele Edineț, Soroca, Sîngerei, Criuleni, Briceni, Ocnița, Orhei, Ungheni, Cahul, Călărași, Strășeni, Ialoveni, Hîncești, Anenii Noi, Căușeni. Numărul persoanelor cu suspiecții la patologie, urmare a realizării screening-ului prin radiografie pulmonară, a constituit 1 613 de persoane (12,0%).

Tabelul 2. Rezultatele screening-ului pulmonar prin radiografie digitală mobilă în anul 2022

Denumirea raionului	Numărul total al persoanelor examinate prin Rx	Numărul radiografiilor cu modificări	TB pulm. evolutivă	Rx cu date de sechele TB	Sechele mari	Sechele mici	Suspiecții de neoplasm
Edineț	698	96	26	25	13	12	9
CPTPD Brînzeni	235	72	17	15	5	10	-
Soroca	1333	119	19	60	15	45	13
CPTPD Bădiceni	236	37	7	21	7	14	1
Criuleni	689	157	36	41	16	25	10
CPTPD Cocieri	273	27	4	15	8	7	4
CPPVPD Cocieri	40	1	-	1	1	-	1
CPTPD Bălți	338	30	5	26	9	17	3
Sîngerei	619	47	10	34	14	20	1
Briceni	643	86	18	24	11	13	6
Ocnița	378	21	6	5	3	2	2
Orhei	947	117	41	25	7	18	6
Ungheni	1242	153	36	81	28	53	19
Cahul	768	96	21	24	4	20	10
Calarasi	410	34	10	42	6	36	1
Strășeni	888	130	33	57	25	32	13
Ialoveni	1177	126	31	43	11	32	15
Hîncești	1131	150	35	71	22	49	12
Anenii noi	622	60	6	35	14	21	11
Căușeni	818	54	18	31	9	22	4
Total	13485	1613 (12,0%)	378 (2,8%)	676 (5,0%)	228 (1,7%)	448 (3,3%)	141 (1,1%)

Asigurarea depistării persoanelor din populațiile-cheie – persoanele care trăiesc cu HIV, persoanele adulte fără adăpost, consumatori de droguri și alte grupuri vulnerabile, cu acces redus la asistența medicală primară, cu suportul organizațiilor societății civile la nivel de comunitate (proiectul „Fortificarea controlului tuberculozei și reducerea mortalității prin SIDA în Republica Moldova” finanțat de FG):

- Dispoziția MS nr.107-d din 27/02/2023: Cu privire la organizarea activităților de depistare țintă a tuberculozei și a activităților de informare, educare și suport psiho-social pentru creșterea aderenței la tratament și prevenirea recidivelor, implementate de către organizațiile neguvernamentale.
- Asigurarea depistării persoanelor din populațiile-cheie – PTH, PAFA, PCDI și alte grupuri vulnerabile, cu acces redus la asistența medicală primară, cu suportul organizațiilor societății civile la nivel de comunitate a fost realizată de către 10 organizații a societății civile active în domeniu (7 pe malul drept al r. Nistru și 3 pe malul stâng). În perioada anului 2022 au fost investigate radiologic 9812 persoane și depistate 96 cazuri noi de TB, ceea ce constituie 0.98%.

Tabelul 3. Rezultatele activităților de screening pe parcursul anului 2022, realizate de ONG

Indicator	Total trimestrul I	Total trimestrul II	Total trimestrul III	Total trimestrul IV	Total 2022
Număr persoane supuse screening-ului clinic	2 211	2 850	1 696	3 508	10 265
Număr persoane investigate radiologic	2 020	2 722	1 660	3 410	9 812
Număr persoane cu diagnostic prezumtiv de TB	72	103	63	115	353
Număr persoane cu diagnostic TB confirmat	26	31	12	27	96
Număr beneficiari diagnosticați cu TB care au început tratamentul anti TB	26	27	12	28	93
% depistare cazuri TB din cele investigate radiologic	1.3%	1.1%	0.7%	0.8%	0.98%

Accelerarea screening-ului bidirecțional TB/COVID prin realizarea campaniilor de recuperare și intensificarea identificării cazurilor (din sursele grantului C19RM):

În cadrul acestei activități, în conformitate cu decizia GTL TB din 21 ianuarie 2022 au fost contractate 8 organizații ale societății civile active în domeniu (5 pe malul drept al r. Nistru și 3 pe malul stâng). Pe parcursul anului 2022 au fost investigate radiologic 11,384 persoane și depistate 76 cazuri noi, ceea ce constituie 0,7%.

Tabelul 4. Rezultatele activităților de screening pe parcursul anului 2022, realizate de ONG

Indicator	Persoane cu dependență de droguri și/sau alcool	Șomeri, zilieri, persoane cu venituri mici		Persoane, din grupurile social-defavorizate, care au contactat cu pacienții de TB pulmonară	Migranți externi și interni	PAFA	PTH	Total trimestrul IV	Total trimestrul I	Total trimestrul II	Total trimestrul III	Total 2022
Număr persoane investigate radiologic	299	1611		337	140	126	10	2523	1860	4850	2151	11384
Număr persoane cu diagnostic TB confirmat	1	8		2	0	6	1	18	14	22	22	76
% depistare cazuri TB din cele investigate radiologic	0,3%	0,5%		0,6%	0	4,7%	10%	0,7%	0,8%	0,5%	1,0%	0,7%

Obiectivul specific 2: Asigurarea diagnosticului precoce al tuturor formelor de tuberculoză cu depistarea către finele anului 2025 a cel puțin 90% din numărul total estimat de cazuri cu tuberculoză rezistentă la Rifampicină și multidrogrezistentă prin asigurarea accesului universal la diagnosticul precoce al tuturor formelor de tuberculoză și la testele de sensibilitate la medicamente, inclusiv utilizarea testelor rapide.

- Este asigurat acces universal la diagnostic precoce al tuturor formelor de tuberculoză și la testele de sensibilitate la medicamente, inclusiv utilizarea testelor rapide:
  - ✓ acoperire geografică completă cu Xpert MTB/RIF;
  - ✓ accesul la stabilirea rezistenței la medicamentele antituberculoase este universal.
- În rezultatul analizei rapoartelor trimestriale a consumului consumabilelor și regenților pentru activitatea de laborator în microbiologia tuberculozei în cadrul serviciului de ftiziopneumologie la nivel de țară se calculează necesitățile pentru un trimestru ulterior de activitate, cu întocmirea planurilor de distribuție. În baza Planului de distribuție, semnat de către MS, se distribuie per teritorii consumabile și regenți de laborator în microbiologia tuberculozei pentru activitatea în cadrul serviciului de ftiziopneumologie la nivel de țară. Distribuții medicamente si consumabile de laborator – 26.
<https://simetb.ifp.md/Download/ifp.mednet/index.htm>
<https://simetb.ifp.md/Download/ifp.mednet/index.htm>
- Organizarea vizitelor privind controlul calității de către LNR în LRR și CM - efectuate 21 vizite de monitorizare în 19 teritorii.
- În conformitate cu cerințele standardului SM EN ISO/IEC 17011:2017 “Evaluarea conformității. Cerințe pentru organismele de acreditare care acreditează organisme de evaluare a conformității”, documentele MOLDAC și în baza Avizului Comisiei de Recomandare a

acreditării nr.27 din 23.05.2022, la data de 25.05.2022 Laboratorului Național de Referință în Microbiologia Tuberculozei, i s-a înmănat oficial Certificatul de Acreditare, fiind primul laborator de analize medicale public din Republica Moldova, acreditat la cerințele standardului ISO 15189. Aceasta denotă credibilitate în rezultatele obținute, minimizarea riscului de rezultate eronate care contribuie la stabilirea unui diagnostic al tuberculozei corect, factor important în ameliorarea situației epidemiologie a tuberculozei în republică. Certificat de acreditare **MOLDAC EA - MLA Nr. LM – 005 SM SR EN ISO 15189:2014**. Data acreditării: 24.05.2022. Valabil până la: 23.05.2026.

- Transportarea probelor de spută pentru diagnosticul tuberculozei pe parcursul anului 2022, a fost asigurată la timp și fără întreruperi. Au fost colectate și transportate către Laboratoarele de referință specimene de sputa – 25,216 unități. Către Laboratorul Național de Referință au fost colectate și transportate de către echipa din Chișinău – 21,840 unități de specimene.
- Dispoziția MS nr.337-d din 14/04/2022: Cu privire la organizarea Cursului de instruire pentru personalul medical din serviciul ftiziopneumologic "Diagnosticul microbiologic al tuberculozei. Proceduri de prelevare și transportare a materialului patologic".
- Din sursele bugetare ale Fondului Global in anul 2022 au fost procurate 4 aparate Xpert cu 10 culori, care au fost instalate in Laboratorul Național de Referință în microbiologia tuberculozei (3) și 1 pentru malul stâng, or. Bender, Spitalul de tuberculoza, LRR.
- De asemenea au fost procurate 1640 cartușe pentru metoda Xpert MBT/XDR, care sunt utilizate actual pentru depistarea și monitorizarea tratamentului pacienților cu TB MDR&XDR

Tabelul 5. Volumul de investigații microbiologice pentru diagnosticul TB și monitorizarea tratamentului la toate compartimentele (LNR, LRR, Laboratoarele nivel 1). Anul 2022

<i>Tip investigații LNR&LRR&LP 2022</i>	<i>Volum</i>
<i>Microscopia NRL&LRR</i>	56434
Microscopia Laboratoarele periferiale nivel 1	54495
XpertMTB/RIF	28390
Lowenstein-Jensen	61940
BACTEC MGIT 960	24909
Identificare, Tipizare	8785
Teste Sensibilitate Medicamente LJ	10666
Teste Sensibilitate Medicamente MGIT	12174
Genotype MTBDRplus	2810
Genotype MTBDRsl	2102
NonTuberculosis Mycobacteria	116
<i>TOTAL LNR&LRR&LP 2022</i>	262821

Obiectivul specific 3: Asigurarea tratamentului tuberculozei sensibile și tuberculozei rezistente la Rifampicină și multidrogrezistente cu obținerea ratei de succes a tratamentului printre cazurile noi și recidive de tuberculoză sensibilă de cel puțin 90% și printre cazurile de

tuberculoză rezistentă la Rifampicină și multidrogrezistentă nu mai joasă de 80% către anul 2025 prin asigurarea accesului echitabil la tratament de calitate și îngrijiri continue pentru toate persoanele cu tuberculoză, inclusiv copii, prin abordare centrată pe persoană și suport în baza necesităților persoanei.

Este asigurat acces echitabil la tratament de calitate și îngrijiri continue pentru toate persoanele cu tuberculoză, inclusiv copii, prin abordare centrată pe persoană și suport în baza necesităților persoanei:

- Toate medicamentele antituberculoase de linia I și linia II sunt disponibile în țară:
  - ✓ În rezultatul analizei rapoartelor trimestriale a consumului de medicamente antituberculoase în cadrul serviciului de ftiziopneumologie la nivel de țară se calculează necesitățile pentru un trimestru ulterior de activitate, cu întocmirea planurilor de distribuție. În baza Planului de distribuție, semnat de către MS, se distribuie per teritorii medicamente antituberculoase pentru activitatea în cadrul serviciului de ftiziopneumologie la nivel de țară.
  - ✓ Transportarea medicamentelor antituberculoase de linia a II-a pe parcursul anului 2022, a fost asigurată la timp și fără întreruperi. Numărul de pachete cu medicamente livrate pentru bolnavii TB în teritorii – 5,214 unități.
  - ✓ Este asigurată continuitatea activităților de întreținere a Depozitului național farmaceutic și asigurarea funcționalității acestuia se efectuează în baza acordului de finanțare între IMSP IFP „Chiril Draganiuc” și recipientul principal al Fondului Global, UCIMP din Moldova anual, în baza de contract.
- Din luna mai 2020 în RM sunt aprobate schemele perorale pentru tratamentul TB;
- Din luna septembrie 2020 toate persoanele cu TB RR/MDR au acces la regimuri scurte de tratament mSTR (9 luni) în cadrul studiului operațional;
- Sunt în procesul de revizuire Protocoalele clinice naționale „TB la copil” și „TB la adult” – din iulie 2023 vor fi introduse regimuri scurte pentru TB sensibilă (4-6 luni) și TB RR/MDR (6-9 luni);
- Toate persoanele cu TB sunt asigurate cu suportul motivațional lunar (acoperirea cheltuielilor pentru alimentație și transport public de la/la domiciliu) în condiții de ambulator din sursele CNAM pe malul drept și din sursele FG pe malul stâng. Ordinul comun al MS și CNAM nr. 914/215-A din 03/10/2022: Cu privire la modificarea Ordinului nr. 99/52-A din 15.02.2017 "Cu privire la unele intervenții de creștere a aderenței la tratamentul antituberculos în condiții de ambulator";
- Toate persoanele cu TB, care sunt eligibile, au acces la VST (tratament videoasistat):
  - ✓ Pe parcursul anului 2022 în vederea extinderii utilizării VST la nivel național au fost procurate telefoane mobile pentru persoanele înrolate în VST – 245 telefoane cu husă și sticlă de protecție în sumă totală de 504,295.75 MDL (proiectul „Fortificarea controlului tuberculozei și reducerea mortalității prin SIDA în Republica Moldova” finanțat de FG);
  - ✓ În parteneriat cu PNRT, KNCV Foundation și co-finanțarea Biroului Regional al OMS pentru Europa, în perioada 27-28 septembrie 2022, a fost organizat în format hibrid un atelier regional de lucru ”Atelier de lucru pentru țările Europei de Est și Asiei Centrale (EEAC) pe implementarea tehnologiilor de sporire a aderenței la tratamentul tuberculozei”. Atelierul a adunat 60 specialiști, reprezentanți ai programelor naționale de răspuns la tuberculoză din 11 țări din regiunea Europei de Est și Asiei Centrale (44 cu prezență fizică și 16 cu participare în format online). Țările din regiune au putut face cunoștință cu modelul

VST implementat cu succes în Moldova și prelua bunele practici de la echipa implementatoare în țară.

- Toate persoanele cu TB au acces la suport psihosocial pentru creșterea aderenței la tratament;
- Este asigurat suportului de la egal la egal persoanelor cu tuberculoză de către prestatorii organizațiilor societății civile din sursele FG;
- Telemedicina – Comitetul de Management TB DR.
- Asigurarea participării active a societății civile la răspunsul TB la toate etapele și realizarea activităților prin granturi mici pentru educare, informare, intervenții pentru creșterea aderenței la tratament, acompanierea și suportul persoanelor care au finalizat tratamentul pentru prevenirea recidivelor. Această activitate a continuat să fie realizată de către 6 organizații ale societății civile pe malul drept al r. Nistru prin implementarea activităților de educare, informare și intervenții în scop de creștere a aderenței la tratament. Pe parcursul perioadei ianuarie-decembrie 2022 au fost acoperite cu suport psiho-social 183 persoane.

Obiectivul specific 4: Asigurarea acoperirii universale și continuității serviciilor medicale, gestionarea co-morbidităților și problemelor social-economice în baza necesităților persoanei prin extinderea colaborării cu programele naționale HIV, Hepatite, Droguri, Alcool, Diabet, Sănătate mintală, etc., conlucrare cu sectorul penitenciar, social și societatea civilă.

Tabelul 6. Indicatorii obținuți în rezultatul consolidării capacităților pentru realizarea unui control eficient al co-infecției TB/HIV

	2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Ponderea persoanelor care trăiesc cu HIV care au fost supuse screening-ului la tuberculoză din numărul persoanelor care trăiesc cu HIV înrolate în evidența medicală HIV (%)	4636	67,8	5625	77,1	6067	78,3	6690	85	7007	85,1	7020	80,9	7106	77%
Ponderea persoanelor care trăiesc cu HIV înrolate în evidența medicală HIV care au urmat tratament profilactic antituberculos (%)	0	0	76	1,04	812	94,9	163	16,9	194	29,1	263	36,1	192	20,9%
Ponderea pacienților cu TB/HIV care au primit tratament preventiv cu co-trimoxazol pe durata tratamentului antituberculos	122	71,6	138	69,4	112	70	105	70,2	110	42,6	109	44,5	120	46
Ponderea pacienților HIV pozitivi printre toate cazurile de tuberculoză (%)	378	9,2	352	9,13	319	9,2	370	11,2	271	13	256	11,1	275	11,7
Ponderea pacienților cu TB/HIV care au inițiat tratamentul antituberculos din numărul de pacienți cu TB/HIV	363	96	339	96,3	303	94,1	356	96,2	258	95,2	242	94,5	263	95,6
Ponderea pacienților cu TB/HIV care urmează tratament antituberculos și antiretroviral	110	69,4	119	68,1	168	68,3	327	88,4	170	79,4	169	79,3	215	91,5
Numărul persoanelor care trăiesc cu HIV (%)	7897		8489		9111		9407		9679		10139		10718	

- Pe parcursul anului au fost organizate ședințe comune GTL comun TB/HIV.

- La 8 și 10 februarie 2022, în baza Dispoziției Ministrului Sănătății nr. 89-d din 3 februarie 2022, au fost organizate în format online două cursuri de instruire cu durata de o zi pentru medicii ftiziopneumologi cu tematica “Tuberculoza și Covid-19”. La cursuri au participat 80 și 60 persoane respectiv.

Obiectivul specific 5: Reducerea transmiterii tuberculozei în societate prin măsuri de prevenire în răspunsul la tuberculoză, inclusiv extinderea tratamentului preventiv al tuberculozei la persoanele care trăiesc cu HIV, contactii adulți, copii și asigurarea a cel puțin 95% ratei de vaccinare cu vaccinul Bacillus Calmette-Guerin la noi născuți.

Asigurarea imunizării cu Bacillus Calmette-Guérin în conformitate cu Programul național de imunizare:

Pe parcursul anului 2022 a continuat vaccinarea BCG. Acoperirea vaccinală a copiilor cu vârsta sub 12 luni la nivel național a constituit 96,1%, fiind atinsă ținta preconizată de peste 95%.

Asigurarea tratamentului preventiv TB - vezi Tabelul 1.

Creșterea gradului de conștientizare privind tuberculoza și reducerea riscului de transmitere a tuberculozei în comunități prin:

Mobilizarea comunității și implicarea autorităților publice locale în răspunsul la tuberculoză la nivel comunitar:

- ✓ În vederea realizării aceste activități, în perioada 01 martie-10 aprilie 2022, 10 primării (s. Ruseștii Noi, r. Ialoveni; s. Manta r. Cahul; s. Sipoteni, r. Călărași; s. Chirsova r. Comrat; s. Dubăsarii Vechi, r. Criuleni; s. Brînzeni, r. Edineț; s. Sărata Galbenă, r. Hîncești; s. Chipeșca, r. Șoldănești; s. Bădiceni, r. Soroca; s. Negureni, r. Telenești) selectate de către PNRT au realizat diverse activități și evenimente cu genericul ”Tuberculoza n-a dispărut, susțineți persoanele afectate de tuberculoză!” prin mobilizarea comunității.
- ✓ La finele perioadei menționate, o echipă de specialiști au evaluat activitățile și evenimentele desfășurate și au selectat 3 primării care au realizat cele mai reușite, creative și interesante activități. Acestea au fost premiate cu seturi de echipament IT.
- ✓ Pentru prezentarea rezultatelor și impactului activitățile realizate, la 15 aprilie 2022 a fost organizată o ședință de totalizare și premiere la care au fost invitați reprezentanți ai celor 10 primării implicate.

Realizarea campaniei de informare cu genericul „Investește pentru a pune capăt tuberculozei. Salvează vieți!”:

- *Organizarea conferinței naționale în cadrul IMSF IFP ”Chiril Draganiuc” dedicată Zilei mondiale de luptă cu Tuberculoza – 24 martie:* Această activitate a fost realizată la 24 martie 2022 cu sloganul „Investește pentru a pune capăt tuberculozei. Salvează vieți!” cu participarea Președintelui Comisiei parlamentare protecție socială, sănătate și familie, președinte a mișcării parlamentare TB CAUCUS Moldova, reprezentanților Ministerului Sănătății, a OMS/Moldova, Recipientului Principal, Centrului PAS și a Platformei TB.

- Având în vedere contextul regional legat de războiul din Ucraina și fluxul mare de refugiați în țară plasați în centre aglomerate, în contextul prevenirii TB și asigurării accesului la servicii specializate TB, pentru refugiați, în colaborare cu Centrul PAS a fost elaborat un material informativ în limbile engleză și ucraineană;
- Asociațiile obștești active în domeniul TB au organizat un șir de activități în cadrul campaniei de informare de primăvară cu genericul „Investește pentru a pune capăt tuberculozei. Salvează vieți!”;
- Implicarea voluntarilor – studenților Colegiilor de Medicină din orașele Chișinău, Bălți, Orhei, Cahul și Ungheni în activități de informare și promovare a informațiilor corecte despre TB în cadrul Campaniei de informare „Tuberculoza nu a dispărut, susțineți persoanele afectate de tuberculoză” cu prilejul zilei de 24 martie – Ziua Mondială de combatere a tuberculozei. Au fost distribuite materiale informaționale despre TB în rândul diverselor grupuri ale populației, inclusiv și în rândul refugiaților din Ucraina:
  - ✓ La 26 martie 2022, echipa de voluntari ai Centrului de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo” a vizitat Centrul de triere al refugiaților „Patria Lukoil” și a informat refugiații despre tuberculoză. [Voluntarii CEMF „Raisa Pacalo” în prevenirea tuberculozei :: Centrul de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo”;](#)
  - ✓ Echipa de voluntari, din cadrul IP Colegiul de Medicină Ungheni a realizat activitatea de informare a refugiaților plasați la Centrul temporar de refugiați în mun. Ungheni;
  - ✓ Voluntarii din cadrul Colegiului de Medicina din Bălți, au distribuit materiale informaționale despre tuberculoză în rândul populației municipiului Bălți;
  - ✓ Studenții voluntari din cadrul I.P. Colegiul de Medicină Cahul, cu prilejul zilei de 24 martie – Ziua Mondială de combatere a Tuberculozei, au participat activ în cadrul unei conferințe cu genericul: ”Cel mai bun de a face față tuberculozei este să fim informați și să informăm pe alții în legătură cu ea”. [Ziua internațională de combatere a tuberculozei | Colegiul de Medicină Cahul \(educ.md\);](#)
  - ✓ De asemenea, în cadrul Campaniei de informare, la data de 30 martie 2022 au distribuit materialele informaționale despre TB în rândul refugiaților din Ucraina, cazați în Sanatoriul ”Nufărul alb” și căminul Universității de Stat ”B.P. Hajdeu” din Cahul.

Realizarea intervențiilor pentru educare și informare (materiale IEC, intervenții mass media, etc.):

- Pe parcursul trimestrului II 2022: difuzarea materialelor video privind tuberculoza. Canalele TV unde au fost difuzate: Prime, Pro TV, Jurnal Moldova 1. Durata totală de difuzare 261 minute și 20 secunde. Spoturile audio: Posturile de radio la care au fost difuzate: Radio Moldova, Radio Plai, Radio Noroc, HIT FM. Durata totală de difuzare 196 minute.
- Pe parcursul trimestrului IV 2022: Spoturile video. Canalele TV unde au fost difuzate: Prime, Publika TV, Jurnal TV, Canal 2. Durata totală de difuzare 224 minute. Spoturile audio: Posturile de radio la care au fost difuzate: Retro FM, Hit FM, Auto radio, Novoe radio. Durata totală de difuzare 196 minute. Perioada de difuzare video și audio: 14 zile calendaristice, 50% din durata de difuzare între orele 06.00 – 9.00 și 50% între orele 19.00 – 23.00.

În cadrul proiectul „Îmbunătățirea depistării, supravegherii, tratării și prevenirii tuberculozei sensibile la gen în rândul populațiilor mobile din Republica Moldova (TB-MIG)” (Fondul de dezvoltare al OIM (IDF)):

- Au fost produse materiale informaționale sensibile la gen și la migranți (3 mesaje diferite); 6000 de pliante, 60 de rulouri, 200 de postere, 350 de autocolante distribuite în 48 de unități medicale din țară, la 10 puncte de intrare în țară;
- Au fost dezvoltate și plasate 3 spoturi TV de animație informaționale despre TB, adresate migranților;
- Au fost organizate 4 flash-moburi;
- Au fost organizate 4 companii de conștientizare, a treia campanie de conștientizare a fost organizată în rândul refugiaților.

Obiectivul specific 6: Adoptarea politicilor și implementarea măsurilor axate pe atingerea obiectivelor de reducere a poverii tuberculozei, prin implementarea abordării centrate pe persoană, reducerea poverii determinantelor sociale, ajustarea mecanismelor de finanțare la modelul centrat pe persoană la fiecare nivel de asistență, cu implicarea organizațiilor societății civile și a persoanelor afectate de tuberculoză cu atingerea zero costuri catastrofale pentru pacienții cu tuberculoză către finele anului 2025.

Actualizarea, integrarea, menținerea și ajustările periodice a sistemului informațional de colectare a datelor, inclusiv cadrul de monitorizare și evaluare a organizațiilor societății civile, inclusiv a sistemului informațional de monitorizare și evaluare:

- Pe parcursul perioadei de raportare, urmare a concursului realizat, fost selectat un consultant național care a inițiat procesul de elaborare a specificațiilor tehnice pentru sistemele informaționale SIME HIV/TB. Finalizarea sarcini este estimată pentru finele trimestrului I 2023;
- Dispoziția MS nr. 767-d din 26.10.2022 Cu privire la organizarea cursului de instruire Implementarea și utilizarea modulului Tuberculoza și Migrația din SIME TB (Instalarea Modulului Tuberculoza și Migrația în SIME TB), pentru medicii ftiziopneumologi de pe malul drept și malul stâng.

Validarea datelor incluse în SIME TB se efectuează trimestrial și la finele anului. Trimestrial se efectuează de către medicii ftiziopneumologi din cadrul departamentului, responsabili de raioanele repartizate în comun cu medicii ftiziopneumologi din serviciul ftiziopneumologic din teritorii. Validarea anuală a datelor în SIME TB s-a efectuat pe perioada lunii decembrie în baza Dispoziției MS nr.791 din 10/11/2022: Cu privire la desfășurarea seriei de Ateliere de lucru ”Validarea datelor în Sistemul de Monitorizare și Evaluare a Tuberculozei în Republica Moldova”, cu prezența fizică a medicilor ftiziopneumologi din raioanele republicii.

https://simetb.ifp.md/Download/oficial_docs/disp_ms_2022_11_10_nr_791.pdf

Pe parcursul anului 2022 a fost acordat ***suport tehnic și metodologic unităților medicale din cadrul serviciului de ftiziopneumologie teritorial:***

- Dispoziția MS nr. 201-d din 11.03.2022 Cu privire la distribuirea dispozitivelor medicale pentru diagnosticul tuberculozei (frigidere cu congelator procurate din sursele Fondului Global);

- Dispoziția MS nr.536-d din 01.07.2022 Cu privire la distribuirea echipamentului pentru necesitățile serviciului ftiziopneumologic (a fost distribuit echipamentul IT (calculatoare + maus + tastatură, imprimante, web camera procurate din sursele Fondului Global);
- Dispoziția MS nr.732-d din 07.10.2022 Cu privire la distribuirea echipamentului pentru necesitățile serviciului ftiziopneumologic (Infer Read DR Chest Laptop Server);

Instruirea periodică a personalului din cadrul serviciului ftiziopneumologic pe parcursul anului 2022:

- Participarea la cursurile de instruire la Întrunirea regională consultativă, Regiunea Europa de Est și Eurasia, Centrul de Excelență în Monitorizarea, Evaluarea și Supravegherea TB, Georgia, Tbilisi, 28 – 29 iulie 2022;
- Participarea la atelierul regional din Europa de Est și Asia Centrală (EECA) privind tehnologiile de aderență digitală (DAT) pentru tratamentul tuberculozei, sub egida PNRT al Republicii Moldova și Oficiul Regional pentru Europa al Organizației Mondiale a Sănătății (OMS/Europa), Chișinău, 27-28 septembrie, 2022;
- Participarea la Atelierul național de instruire privind M&E din Republica Moldova, Chișinău, 8-9 noiembrie 2022;
- Participarea la Atelierul regional de instruire privind M&E TB și capacitatea de supraveghere, consolidare PNT pentru Europa de Est și Eurasia, Tbilisi 30 noiembrie – 02 decembrie 2022;
- Instruirea în regim online în perioada 13-15 și 20-21 iunie 2022 a 2 medici ftiziopneumologi din secția consultativă desemnați de către IFP cu genericul „Inovații în tratamentul și managementul tuberculozei rezistente la medicamente” organizată de Centrul Colaborativ OMS pentru Cercetare și Training în Managementul Tuberculozei multirezistente a Centrului de tuberculoză și boli pulmonare din cadrul Spitalului Universitar din Riga de Est.
- Instruirea internațională în perioada 17-22 octombrie 2022 a 2 specialiști desemnați de către PNRT și Administrația Națională a Penitenciarelor cu tema „Consolidarea controlului tuberculozei în închisori, cu accent pe regimurile de tratament mai scurte” Baku, Azerbaidjan.

Pe parcursul anului 2022 au fost organizate:

- *Conferința națională* – 1 (Dispoziția MS nr.232 din 18/03/2022: Cu privire la organizarea Conferinței Naționale dedicate Zilei Mondiale de Combatere a Tuberculozei).
- *Seminare zonale* – 1 (Dispoziția MS nr.492-d din 06/06/2022: Cu privire la organizarea Seminarului zonal).
- *Ateliere de lucru* – 6 (inclusiv 2 ateliere de lucru internaționale):
  - ✓ Dispoziția MS nr.94-d din 07/02/2022: Privind organizarea Atelierului de lucru: Implicarea organizațiilor societății civile în realizarea activităților de răspuns la tuberculoza pe parcursul anului 2021: realizări, impedimente, perspective. La 15 februarie 2022, în temeiul Dispoziției Ministrului Sănătății nr.94-d din 7 februarie 2022 a fost organizat în format online un atelier de lucru. La acest atelier au participat – 285 persoane, reprezentanți ai Ministerului Sănătății, PNRT, IFP ”Chiril Draganiuc”, ANSP, CNAM, medicinii primare, serviciului ftiziopneumologic, UCIMP, Centrului PAS, organizațiilor societății civile active în domeniul TB.
  - ✓ Dispoziția MS nr.428-d din 16/05/2022: Cu privire la organizarea Atelierului de Instruire pentru medicii ftiziopneumologi și a asistentei medicale primare "Riscurile tuberculozei asociate migrației cu focus pe gender" .

- ✓ Atelier regional pentru Europa de Est și Asia Centrală privind tehnologia de aderență digitală (DAT) pentru tratamentul tuberculozei. 27/09 -28/09/2022.
- ✓ Dispoziția MS nr.791 din 10/11/2022: Cu privire la desfășurarea seriei de Ateliere de lucru "Validarea datelor în Sistemul de Monitorizare și Evaluare a Tuberculozei în Republica Moldova";
- ✓ Ordinul MS Nr.953 din 11/10/2022: Privind organizarea Atelierului de lucru Prevenirea și îngrijirea tuberculozei în rândul refugiaților și populației migrante. A fost organizat atelier interregional de 2 zile privind controlul și îngrijirea tuberculozei sensibile la gen și migranți în rândul populațiilor migrante;
- ✓ 30 martie - 31 martie 2022 Atelier de lucru. „Identificarea problemelor legale a persoanelor afectate de tuberculoză în cadrul ONG-urilor active în domeniul tuberculozei și referirea la servicii juridice” – responsabil IDOM;
- *Cursuri de instruire – 6:*
  - ✓ Dispoziția MS nr.89-d din 03/02/2022: Cu privire la organizarea Cursului de instruire pentru medicii ftiziopneumologi "Tuberculoza și COVID-19".
  - ✓ Dispoziția MS nr.337-d din 14/04/2022: Cu privire la organizarea Cursului de instruire pentru personalul medical din serviciul ftiziopneumologic "Diagnosticul microbiologic al tuberculozei. Proceduri de prelevare și transportare a materialului patologic".
  - ✓ Dispoziția MS nr.767-d din 26/10/2022: Cu privire la organizarea cursului de instruire "Implementarea și utilizarea modulului Tuberculoza și Migrația din SIME TB"
  - ✓ Instruirea formatorilor (medici radiologi și ftiziopneumologi) de către o echipă de specialiști internaționali în utilizarea sistemului FUJIFILM FDR XAIR realizată la 16 iunie 2022 în cadrul Laboratorului Național de Referință la Tuberculoză, IFP "Chiril Draganiuc".
  - ✓ Instruirea formatorilor (medici radiologi și ftiziopneumologi din sistemul medical civil și penitenciar) în utilizarea softurilor de inteligență artificială. La instruire au participat 14 specialiști.
  - ✓ 08 – 09 decembrie 2022 Curs de instruire „Consolidarea capacităților para-juriștilor pentru prestarea serviciilor de suport juridic pacienților cu tuberculoză și membrilor familiilor acestora”.
- *Ședințe:*
  - ✓ 7 iulie 2022 Ședința cu Consiliile raionale privind elaborarea programelor teritoriale TB;
  - ✓ 27.01.2022 - Ședința de prezentare a rezultatelor preliminare CRG și Stigma și ale Mecanismului de gestionare a copilului în situație de criză în contextul TB;
  - ✓ 22.03.2022 Ședința consacrată zilei Mondiale de combaterea Tuberculozei în Raionul Florești;
  - ✓ Ședința comună cu ONG-urilor active în domeniul TB și reprezentanții PNRT privind totalurile activității pe parcursul anului 2022 și planurile pentru 2023, desfășurată la 6 decembrie 2022, Chișinău. La eveniment au participat 25 persoane (reprezentanți ai PNRT, UCIMP, Centrului PAS, ONG-urilor active în domeniul TB (lista și agenda se anexează).

https://simetb.ifp.md/Download/oficial_docs/

Asigurarea vizitelor integrate de monitorizare și evaluare, inclusiv și în cadrul organizațiilor societății civile și alte autorități publice cu rețele sanitare proprii și private:

- Echipele ce realizează vizitele periodice de supervizare în instituțiile specializate din republică și din regiunea de Est au continuat activitatea și în anul 2022. Astfel, în perioada raportată au

fost realizate 87 vizite de M&E: (48 malul drept și 39 malul stâng). Au fost efectuate vizite de monitorizare și evaluare în comun cu reprezentanții OSC, UCIMP și Centrului PAS;

- Vizita de supervizare în teren a realizării grantului Fondului Global oferit în susținerea Programelor naționale de prevenire și control al TB și HIV/SIDA/ITS în data de 18 octombrie 2022, în cadrul Departamentului coordonare PNRT, de către membrii Consiliului național de coordonare a programelor TB și HIV/SIDA/ITS (CNC TB/SIDA) și Comisiei Naționale de Experți (CNE);
- La data de 19 - 22.09.2022 a avut loc vizită de monitorizare privind realizarea SO mSTR și vizita de monitorizare a SO regional privind managementul concomitent al HCV/TB MDR. Vizita de monitorizare a fost realizată de către experții Oficiul Regional pentru Europa al Organizației Mondiale a Sănătății. Vizita a avut loc în cadrul Departamentul de coordonare PNRT;
- Vizita de monitorizare a expertului Fondului Global pentru Combaterea SIDA, Tuberculozei și Malariei, în perioada 24.10.2022 - 04.11.2022 în baza Dispoziție MS nr. 751 din 19.10.2022 cu privire la vizita expertului Fondului Global pentru Combaterea SIDA, Tuberculozei și Malariei.

Instruirea în prevenirea și îngrijiri TB a personalului, care prestează servicii nemedicale - OSC, outreach și de la egal la egal, psihologii și managerii de caz, supporterii prin training-uri, schimb de experiență, participări la conferințe, vizite de lucru etc (Consolidarea capacității organizaționale a OSC-urilor active în TB). În cadrul acestei activități a fost realizat:

- Instruirea reprezentanților organizațiilor neguvernamentale active în domeniul TB în vederea testării la HIV utilizând teste rapide la 24 februarie 2022.
- La 14 aprilie 2022, în comun cu PNRT, Recipientul Principal și Centrul PAS a fost organizată o ședință cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale active în domeniul TB și HIV în vederea capacitării privind cerințele de raportare, procurare, contractare în cadrul realizării grantului TB/HIV. La ședință au participat 41 persoane (agenda și lista participanților se anexează).
- La 30 iunie 2022, în comun cu PNRT, Recipientul Principal și Centrul PAS a fost organizată o masa rotundă cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale active în domeniul TB în cadrul căreia au fost discutate rezultatele realizării activităților de către organizațiile neguvernamentale la mijloc de termen de implementare a grantului FG, realizările înregistrate, provocările și soluțiile de înlăturare a acestora. La masa rotundă au participat 13 persoane (lista participanților se anexează).
- O serie de sesiuni de instruire și schimb de experiență între membrii Platformei ONG-urilor active în domeniul TB în perioada 11-13 august 2022.

Fortificarea răspunsului la TB în penitenciare, managementul cazurilor și suportul psihosocial persoanelor eliberate din detenție în asigurarea continuității îngrijirilor, inclusiv prin implicarea OSC:

Această activitate în conformitate cu decizia GTL din 19 februarie 2021 a fost realizată de către AO AFI. Activitatea a fost inițiată la 20 octombrie 2022.

În conformitate cu datele raportate de către AO AFI, rezultatele pentru perioada octombrie-decembrie 2022 sunt după cum urmează:

- ✓ 100% din persoanele cu TB din detenție au fost evaluate prin aplicarea chestionarului de evaluare psihologică inițială (74 persoane);
- ✓ 100% din persoanele cu TB eliberate din detenție au fost consiliate pre-eliberare (1 persoană);
- ✓ 91 consilieri psihologice (74 primare și 17 secundare) pentru asigurarea aderenței la tratament;
- ✓ 5 ședințe ale echipei multidisciplinare.

În perioada de raportare, 22 deținuți cu TB au finalizat tratamentul (21 cu TB sensibilă și 1 cu TB-DR), 1 deținut cu TB a fost eliberat din detenție în luna decembrie și a fost însoțit la medicul din sectorul pentru a continua tratamentul în condiții de ambulator.

Răspunsul PNRT în sprijinul refugiaților din Ucraina:

- 25.02.2022 - ședința comună GTL TB și HIV/SIDA/ITS. Concluzie: PNRT dispune de întregul spectru de medicamente antituberculoase de prima și a doua linie în cantități suficiente pentru a asigura continuarea tratamentului antituberculos refugiaților
- 26.02.2022 – Ordinul MS RM № 166 din 26.02.2022 „Privind organizarea asistenței medicale refugiaților” prevede supravegherea și acordarea asistenței medicale în cazul bolilor condiționate social cu impact major asupra sănătății publice
- Echipa PNRT și ONG-urile din RM au coordonat activitățile cu NTP și ONG-urile din Ucraina
- Ordinul MS RM din 04 martie 2022 nr. 210, „Cu privire la modul de organizare și acordare a asistenței medicale refugiaților din Ucraina”

Obiectivul specific 7: Consolidarea capacității naționale de cercetare și inovare pentru luarea deciziilor, în vederea accelerării și îmbunătățirii răspunsului național la tuberculoză.

Implementarea studiilor operaționale:

- Din 15 septembrie 2020 - implementarea studiului „Evaluarea eficacității și siguranței regimurilor scurte de tratament modificate (mSTR) a TB RR numai prin medicamente per orale în Republica Moldova”
- Din 16 septembrie 2021 – continuarea studiului „Evaluarea eficacității și siguranței regimurilor scurte de tratament modificate (mSTR) a TB RR numai prin medicamente per orale în Republica Moldova” (cohorta națională)
- În anul 2021 a fost efectuat studiu privind tuberculoza în rândul migranților de către Organizația Internațională pentru Migrațiune și PNRT. Prezentarea rezultatelor studiului este preconizată pentru anul 2022.
- Din 16 septembrie 2022 – continuarea studiului „Evaluarea eficacității și siguranței regimurilor scurte de tratament modificate (mSTR) a TB RR numai prin medicamente per orale în Republica Moldova” (cohorta națională 2)”.

Cohorta națională I:

Începând din perioada 16.09.2021 până în 16.09.2022, a fost lansată prima Cohortă Națională cu regimuri modificate pe scheme scurte pentru TB RR. În total 186 de pacienți au fost invitați să participe la schemele de tratament modificate de 39 de săptămâni, conform criteriilor de includere ale protocolului mSTR. Dintre aceștia, 76 de pacienți nu au îndeplinit cerințele Protocolului de studiu operațional. Conform criteriilor de includere din Protocolul de studiu operațional, în perioada 16

septembrie 2021 - 16 septembrie 2022, 110 pacienți (inclusiv 8 cazuri cu HIV și 16 copii) îndeplinind criteriile de includere. Regimul scurte a continuat 98 de pacienți.

Cohorta națională II:

Începând cu perioada 17.09.2022, a fost lansată a doua Cohortă Națională cu regimuri modificate de tratament pe scheme scurte pentru TBRR, care a inclus și pacienți cu TB MDR/RR de pe malul stâng al râului Nistru și pacienții din sistemul penitenciar. Până în prezent, 212 pacienți au fost invitați să participe la schemele de tratament modificate de 39 de săptămâni, conform criteriilor de includere ale protocolului mSTR. Dintre aceștia, 128 de pacienți nu au îndeplinit cerințele Protocolului Operațional (inclusiv 36 de pacienți din stânga Nistrului și 7 pacienți din sistemul penitenciar). Conform criteriilor de includere a Protocolului de studiu operațional, începând cu data de 17 septembrie 2022, au fost incluși 84 pacienți (inclusiv 2 copii, 12 pacienți din stângul Nistrului și 2 pacienți din sistemul penitenciar.) care îndeplinesc criteriile de includere. Au continuat pe scheme scurte 78 de pacienți.

Studiu calitativ privind particularitățile de gen în diagnosticul, tratamentul și prevenirea tuberculozei și accesibilitatea acestor servicii pentru populația mobilă a Republicii Moldova.

A gender-focused qualitative study on health care-seeking behaviour and access to tuberculosis treatment among mobile populations from the Republic of Moldova. <https://publications.iom.int/books/gender-focused-qualitative-study-health-care-seeking-behaviour-and-access-tuberculosis> Raportul a fost elaborat în trei limbi română, engleză și rusă.

Pe parcursul anului 2022 a fost efectuat studiul „*Evaluarea barierelor privind implicarea comunitară, drepturile omului, aspectele de gen și nivelul de stigmă asociată tuberculozei în Republica Moldova*”. Raportul a fost elaborat în cadrul proiectelor ”Fortificarea controlului tuberculozei și reducerea mortalității prin SIDA în Republica Moldova” cu suportul financiar din partea IP Unitatea de Coordonare, Implementare și Monitorizare a Proiectelor în Domeniul Sănătății (UCIMP) și suport tehnic din partea Centrului pentru Politici și Analize în Sănătate (Centrul PAS), „Consolidarea Eforturilor pentru un Model Echitabil de Îngrijire Centrat pe Persoană în domeniul TB”, parte a programului regional EECA TB-REP 2.0 din resursele Fondului Global de Combatere a Tuberculozei, SIDA și Malariei, implementator componenta societate civilă – Asociația Națională a Bolnavilor de Tuberculoză din Republica Moldova „SMIT”. <http://pas.md/ro/PAS/Studies/Details/395>

Realizarea studiului de cunoștințe, atitudini și practici (KAP) cu referire la tuberculoză (TB) în populația generală. Raportul studiului a fost finalizat pe parcursul trimestrului I, 2022 și poate fi găsit la acest link: <http://pas.md/ro/PAS/Studies/Details/361> . Prezentarea publică a acestuia a fost realizată la 24 martie 2022, în cadrul Conferinței Naționale dedicate Zilei Mondiale de Combatere a Tuberculozei sub egida Ministerului Sănătății cu implicarea organizațiilor societății civile și partenerii de dezvoltare cu sloganul „Investește pentru a pune capăt tuberculozei. Salvează vieți!”, organizată de Programul Național de răspuns la tuberculoză, Institutul de Ftiziopneumologie ”Chiril Draganiuc”.

Buget realizat pentru implementarea activităților PNRT anul 2021-2022

Sursele de finanțare		2021		2022	
		suma	% în buget	suma	% în buget
Bugetul de stat	Bugetul MS	19 906 226.49	12.45%	18 454 156.00	9.82%
	Bugetul MJ	547 784.12		1 607 937.26	
Fondul Global	PAS	24 747 525.42	23.50%	16 098 786.49	14.89%
	UCIMP	13 841 478.53		14 394 635.85	
CNAM		104 522 084.61	64.04%	154 321 140.59	75.29%
Total		164 228 165.17	100.00%	204 876 656.19	100.00%

Finanțarea instituțiilor medico-sanitară în anul 2021 - 2022 antrenate în realizarea PNRT pentru anii 2022 – 2025 din sursele CNAM

În cadrul asistenței medicale specializate de ambulatoriu:

1. *Acoperirea cheltuielilor pentru alimentație și transport public de la /la domiciliu pentru tratamentul în condiții de ambulatoriu a bolnavilor cu tuberculoză:*

Anul	Suma contractată, lei	Suma executată, lei
2021	11 304 951.10	10 415 097.92
2022	15 059 318.13	12 265 950.73

2. *Laboratoare naționale de referință:*

Denumirea IMSP	Sume contractate 2021 (lei)	Sume contractate 2022 (lei)
IMSP Institutul de Ftiziopneumologie “Chiril Draganiuc”	6 886 000.16	7 181 623.40
IMSP Spitalul Clinic Municipal Bălți	2 514 241.53	2 635 187.46
Total	9 400 241 69	9 816 810. 86

În cadrul asistenței medicale spitalicești, anul 2021:

Denumirea IMSP	Contractat (MDL)		Executat (MDL)	
	Nr. zile-pat	Suma (MDL)	Nr. zile-pat	Suma (MDL)
IMSP Institutul de Ftiziopneumologie “Chiril Draganiuc”	60 058	48 947 270.00	60 033	48 926 895.00
IMSP SCMFP Chișinău	38 615	29 733 550.00	37 779	29 089 830.00
IMSP Spitalul Clinic Municipal Bălți	7 819	6 020 630.00	7 056	5 433 120.00
Total	106 492	84 701 450.00	104 868	83 449 845.00

Totodată, în anul 2021 din sursele fondului măsurilor de profilaxie au fost executate mijloace financiare în volum de **1 256,9 mii lei**, dintre care:

- **855, 9 mii lei** direcționați pentru finanțarea realizării a două proiecte de profilaxie TB în rândul populațiilor-cheie afectate și creșterea complianței la tratament TB DS și TB MDR. În cadrul proiectelor au fost examinate radiologic 2021 persoane din 8 localități ale țării (mun. Bălți, raioanele Ialoveni, Strășeni, Ungheni, Ștefan Vodă, Șoldănești, Fălești, Sîngerei), dintre care au fost depistate 21 cazuri de tuberculoză și incluse în tratament, fapt ce a contribuit la micșorarea riscului de îmbolnăvire în populația generală;
- **401,0 mii lei** direcționați pentru realizarea screening-ului prin radiografia pulmonară în baza ordinului MSMPS nr.463 din 21.05.2021 privind desfășurarea screening-ului prin radiografie pulmonară pentru anul 2021, cu modificările și completările ulterioare.

Astfel, 11125 persoane din grupurile de risc de îmbolnăvire cu TB și alte maladii ale organelor toracelui din Cahul, Criuleni, Dubăsari, Soroca, Rîșcani, Hîncești, Ialoveni Ungheni, Bălți, Sîngerei, Ștefan-Vodă, Strășeni, Rezina, Briceni, Edineț au fost examinate profilactic la complexul radiologic digital mobil, numărul persoanelor cu suspiecții la patologie urmare a realizării screening-ului prin radiografie pulmonară a constituit 1833 de persoane.

În cadrul asistenței medicale spitalicești, anul 2022:

Denumirea prestator de servicii medicale	Contractat (MDL)		Executat (MDL)	
	Nr. zile-pat	Suma (MDL)	Nr. zile-pat	Suma (MDL)
IMSP Institutul de Ftiziopneumologie „Chiril Draganiuc”	83 809	90 262 293.00	81 297	87 556 869.00
IMSP Spitalul Clinic Municipal de Ftiziopneumologie	34 438	34 093 620.00	34 872	34 523 280.00
IMSP Spitalul Clinic Bălți	5 000	4 950 000.00	7 597	7 521 030.00
Total	123 247	129 305 913.00	123 766	129 601 179.00

Totodată, în anul 2022 din sursele fondului măsurilor de profilaxie au fost executate mijloace financiare în sumă de 2 638,2 mii lei pentru activitățile ce țin de profilaxia și prevenirea tuberculozei, după cum urmează:

La pct.1.1.4.

În scopul depistării active a tuberculozei și a cancerului pulmonar la populația din localitățile rurale - 1 153,2 mii lei pentru realizarea screening-ului pulmonar prin radiografie digitală mobilă, conform Ordinului Ministerului Sănătății nr. 315 din 31.03.2022 „Cu privire la organizarea și desfășurarea screening-ului pulmonar prin radiografie digitală mobilă în anul 2022”.

În perioada de raportare au beneficiat de screening 13 485 persoane din localitățile rurale din grupele cu risc și vigilență sporită privind tuberculoza și cancerul pulmonar din raioanele Edineț, Soroca, Sîngerei, Criuleni, Briceni, Ocnița, Orhei, Ungheni, Cahul, Călărași, Strășeni, Ialoveni, Hîncești, Anenii Noi, Căușeni. Numărul persoanelor cu suspiecții la patologie, urmare a realizării screening-ului prin radiografie pulmonară, a constituit 1 613 de persoane.

La pct.1.1.5.

În scopul depistării țintite a tuberculozei și a activităților de informare, educare și suport psiho-social pentru creșterea aderenței la tratament și prevenirea recidivelor - 1 485,0 mii lei pentru finanțarea realizării a 4 proiecte de profilaxie TB în rândul populațiilor-cheie afectate și creșterea complianței la tratament TB DS și TB MDR, implementate de către organizațiile neguvernamentale.

În cadrul proiectelor au fost examinate radiologic 4037 persoane din 6 raioane ale țării (Soroca, Călărași, Nisporeni, Criuleni, Orhei, Basarabeasca), dintre care au fost depistate 35 cazuri de tuberculoză și incluse în tratament, fapt ce a contribuit la micșorarea riscului de îmbolnăvire în populația generală.

Totodată, în cadrul proiectelor au fost organizate întruniri de informare a comunității (beneficiari indirecti: APL, CS etc.) despre tuberculoză și necesitatea examinării la timp a persoanelor din grupurile de risc la tuberculoză. În acest mod a fost consolidată implicarea comunității și a organizațiilor societății civile în controlul tuberculozei prin abordare centrată pe pacient.

Finanțarea MSP în anul 2021 antrenate în realizarea PNRT din sursa CNAM

Finanțarea MSP antrenate în realizarea PNCT din sursa CNAM	2021	
	abs	%
Bonificația pentru indicatorii de performanță	-	-
Acoperirea cheltuielilor pentru alimentație și transport public de la /la domiciliu pentru tratamentul în condiții de ambulatoriu a bolnavilor TB	10 415 097.92	9.97
Laboratoare naționale de referință	9 400 241.69	9.00
Asistența medicală spitalicească	83 449 845.00	79.84
Efectuarea examinărilor profilactice (screening) de către IMSP IFP "Chiril Draganiuc"	153 200.00	0.39
Proiectul din sursele fondului măsurilor de profilaxie	855 900.00	0.80
Total	104 522 084.61	100

Finanțarea MSP în anul 2022 antrenate în realizarea PNRT din sursa CNAM

Finanțarea MSP antrenate în realizarea PNCT din sursa CNAM	2022	
	abs	%
Bonificația pentru indicatorii de performanță	-	-
Acoperirea cheltuielilor pentru alimentație și transport public de la /la domiciliu pentru tratamentul în condiții de ambulatoriu a bolnavilor TB	12 265 950.73	7,98
Laboratoare naționale de referință	9 816 810. 86	6,39
Asistența medicală spitalicească	129 601 179.00	84,40
Efectuarea examinărilor profilactice (screening) de către IMSP IFP "Chiril Draganiuc"	401 000.00	0.27
Proiectul din sursele fondului măsurilor de profilaxie	1 485 000.00	0.96
Total	153 569 940,59	100

Rapoarte și materiale informaționale elaborate pe parcursul anului 2022 în cadrul realizării PNRT:

1. Studiul calitativ privind particularitățile de gen în diagnosticul, tratamentul tuberculozei și accesibilitatea acestor servicii pentru populația mobilă a Republicii Moldova.
2. Studiul „Tuberculoza în Moldova: cunoștințe atitudini și practici”.
<https://www.pas.md/ro/PAS/Studies/Details/361>
3. Evaluarea barierelor privind implicarea comunitară, drepturile omului, aspectele de gen și nivelul de stigmă asociată Tuberculozei în Republica Moldova.
<https://www.pas.md/ro/PAS/Studies/Details/395>
4. Studiu retrospectiv realizat cu scopul de a analiza implicarea organizațiilor societății civile active în domeniul tuberculozei în Republica Moldova.
<https://www.pas.md/ro/PAS/Studies/Details/389>
5. TUBERCULOZA /COVID-19. <https://www.pas.md/ro/PAS/Studies/Details/381>
6. Îndrumar pentru voluntarii, care informează populația despre tuberculoză.
<https://www.pas.md/ro/PAS/Studies/Details/379>
7. Cunoaște-ți drepturile și obligațiile. <https://www.pas.md/ro/PAS/Studies/Details/377>
8. Tuberculoza (TB) și COVID-19. <https://www.pas.md/ro/PAS/Studies/Details/375>
9. TUBERCULOZA? COVID-19?. <https://www.pas.md/ro/PAS/Studies/Details/373>
10. Memento pentru voluntarii, participanți la campania de vaccinare împotriva COVID-19.
<https://www.pas.md/ro/PAS/Studies/Details/371>
11. Cum se tratează tuberculoza. <https://www.pas.md/ro/PAS/Studies/Details/369>
12. A gender-focused qualitative study on health care-seeking behaviour and access to tuberculosis treatment among mobile populations from the Republic of Moldova.
<https://publications.iom.int/books/gender-focused-qualitative-study-health-care-seeking-behaviour-and-access-tuberculosis>

Provocări în procesul implementării PNRT:

- Impactul pandemiei COVID-19 și crizei social-economice;
- Rezerve în asigurarea cu cadre medicale la toate nivelele;
- Mecanisme imperfecte de finanțare în servicii TB;
- Mecanisme imperfecte și acces limitat la platforme internaționale de procurare medicamentelor antituberculoase;
- Rigiditatea sistemului în procesul de transformare și optimizarea serviciului spitalicesc specializat.

Pașii următori:

- Depistarea activă a cazurilor TB și urmărirea contactilor, cu implicarea intensivă a comunității pentru a menține conștientizarea importanței recunoașterii și a răspunsului la simptomele sugestive ale tuberculozei, folosind tehnologii digitale și alte instrumente care vor contribui la reducerea numărului acumulat de persoane nedepistate cu tuberculoză;
- Evaluarea și ajustarea indicatorilor de performanță și a mecanismelor de finanțare cu scopul îmbunătățirii depistării și asigurării tratamentului strict supravegheat la nivel de AMP;

- Revizuirea legislației și elaborarea unui mecanism de achiziții pentru medicamente antituberculoase și consumabile de laborator de pe platforme internaționale (GDF), ce va permite optimizarea cheltuielilor în raport cost/eficiență;
- Optimizarea serviciului de asistență medicală specializată de ambulatoriu, elaborarea mecanismelor de finanțare;
- Optimizarea și modernizarea serviciului spitalicesc specializat în conformitate cu obiectivele de micșorarea duratei și ratei de spitalizare a pacienților cu tuberculoză;
- În continuare este necesar de concentrat activitățile asupra populațiilor vulnerabile din punct de vedere social, oferind acces universal la diagnostic și tratament pentru a reduce transmiterea tuberculozei în societate;
- Digitalizarea a sistemului de sănătate și implementarea inovațiilor.

Rapoarte:

- **Rapoarte SIME TB. Indicatorii epidemiologici.**
<http://simetb.ifp.md:8080/tbreps/IncidentReporting/Default.aspx>
- **Documente oficiale (ordine, dispoziții), ghiduri internaționale, cursuri de instruire, webinar.**
SIME TB. https://simetb.ifp.md/Download/oficial_docs/
- **ANSP. Anuare statistice al sistemului de sănătate din Moldova.**
<https://drive.cloud.gov.md/index.php/s/ksctWJqXnstjRRW?path=%2F3.ANUARE%20%20STATISTICE%20%20AL%20%20SISTEMULUI%20%20DE%20%20S%C4%82N%C4%82TATE%20%20DIN%20%20MOLDOVA>
- **Centrul PAS. Raport de progres privind implementarea proiectului "Fortificarea controlului tuberculozei și reducerea mortalității prin SIDA în Republica Moldova" pentru anii 2021-2023.**
<https://www.pas.md/ro/PAS/Reports/Details/152>
- **Instituția Publică „Unitatea de Coordonare, Implementare și Monitorizare a Proiectelor în Domeniul Sănătății”. Rapoarte de progres.**
https://ucimp.md/index.php?option=com_content&view=article&id=306&Itemid=219

Activități internaționale online la care a participat echipa PNRT în anul 2022

- 19 January 2022. Planning and budgeting tool for TB and drug-resistant TB testing
- 25 January 2022. Webinar Careful assessment of patient needs can reduce costs in end-of-life care.
- 09 February 2022. Вебинар по расширению знаний о возможностях краткосрочной технической помощи СПГ (CRG) Глобального фонда для сетей и сообществ в сфере ТБ // Webinar on raising increase access of the Global Fund's short-term technical assistance to CRGs for TB networks and TB communities
- 11 February 2022. 13th webinar of the Virtual Medical Consilium on mSTR. / Al 13-lea webinar al Consiliului Virtual Medical mSTR. Mielosupresia asociată utilizării preparatelor noi antituberculoase și tratamentul acesteia.
- 2 March 2022 #EndTB Webinar on TB prevention and care among refugees and other populations in humanitarian settings
- 28 февраля 2022 - 01 марта 2022 г. Ежегодное совещание национальных исследовательских групп Регионального операционного исследования по внедрению безынъекционных модифицированных краткосрочных режимов лечения (МКРЛ) МЛЮ/ПУ-ТБ
- 24-25 February 2022: Workshop on regional operational research initiative “Concomitant treatment of MDR/RR-TB and viral hepatitis C infection”
- 28 February – 1 March 2022: Annual meeting of the national study teams: Regional operational research on introduction of modified fully oral shorter treatment regimens (mSTR) for MDR/RR-TB”
- 10th March 2022. Webinar: The European health workforce and the digital skills gap: What is the EU's role in closing the divide?
- 28.03.2022 Multicounty - TAIEX Workshop on Good Practice in Strengthening Health Systems for the Prevention and the Control of Tuberculosis;
- 16th & 17th March 2022. Webinar for the new Step Up for TB portal for an introduction to the new electronic platform for Step Up for TB (SUFT) survey.
- 24.03.2022 Webinar for a special World TB Day 2022 Online Talk Show. The World Health Organization (WHO) organized a special virtual talk show to commemorate World TB Day on 24 March.
- March, 29, 2022 Webinar “TB care for Refugees and Migrants in Europe”_ // Вебинар «Противотуберкулезная помощь беженцам и мигрантам в Европе»
- 01.04.2022 14th webinar of the Virtual Medical Consilium: TB prevention and care among refugees / 14-й вебинар Виртуального медицинского консилиума: профилактика и лечение ТБ среди беженцев
- 5 May 2022 #ENDTB WEBINAR WHO END TB E-Learning Platform
- April 29th 2022. 15th webinar of the Virtual Medical Consilium / 15-й вебинар Виртуального медицинского консилиума (ВМК) Testing for TB infection and screening for TB disease among refugees arriving in European countries from Ukraine
- 5 May 2022. Stop TB FOCUS GROUP ON AI-BASED IMAGING FOR TB WEBINAR 3: Implementing CAD and Ultra-Portable X-Ray - Experience from the Introducing New Tools Project – Nigeria
- 12 may 2022. TB screening and prevention in Moldova (TB infection screening)
- 10 may 2022. Community Engagement Virtual Forum
- 17 may 2022. Special meeting of the global multisectoral and multi-stakeholder platform to END TB
- 25 may 2022 Webinar. Major improvements in quality of life for people with drug-susceptible TB expected following updates in TB treatment regimens
- 13-17 June 2022. Expression of interest for participation in the IR4DTB workshop “Scaling up digital technologies for TB prevention and care in the WHO European Region”.
- 01.06.2022 Webinar «Operationalizing Communities, Rights and Gender (CRG) to Find the Missing People with TB» // Вебинар Стратегической инициативы Глобального фонда по поиску пропавших без вести людей с ТБ (TB SI) в контексте сообществ, прав и гендера (CRG)
- 24.06.2022 17th webinar of Virtual Medical Consilium on TB and DR-TB treatment in children and adolescents
- 10.06.2022 Implementation Research for Digital Technologies and Tuberculosis workshop // Имплементационные исследования применения цифровых технологий для профилактики, диагностики и лечения туберкулеза
- 17.06.2022 "IR4DTB - workshop on implementation research // IR4DTB = семинар по исследованиям".
- 21.06.2022 Virtual workshop on the key considerations for continuity of TB care for refugees from Ukraine.
- 8th July 2022 #EndTB webinar: Supporting countries to transition to case-based, digital TB surveillance

- 27.07.2022 Webinar on country practices in dual testing of TB and SARS-CoV-2
- 26.07.2022 Virtual AIDS 2022-affiliated independent event: Tools and strategies for successful scale-up of TB preventive treatment
- 29.07.2022 Webinar: Technical Assistance to support community engagement in the development of new Global Fund funding requests
- 29 July 2022 Webinar AIDS 2022 Side-Session: Ukraine emergency HIV and TB Response
- 31 August 2022 Webinar: New tools for TB detection Leading the way in portable X-ray and CAD / AI technology
- 25-26 August 2022 Annual meeting of national mSTR study teams / Ежегодное совещание национальных исследовательских команд МКПЛ
- 30.09.2022 18th webinar of the Virtual Medical Consilium on TB Action Plan for the WHO European Region, 2023-2030
- 8 September 2022 Day 2 of the workshop TB care for refugees from Ukraine
- 20 September 2022 Special UN General Assembly High-Level Side Event: Progress and multisectoral action toward achieving global targets to end TB.
- 13.10.2022 Union Conference post-graduate course to get the latest updates on WHO TB guidelines
- 17-19.10.2022 Экспертное участие ОГО и затронутых сообществ в обзоре НТП // Expert participation of CSOs and communities in NTP Reviews
- 28.10.2022 Presentation on IR4DTB study protocols (EURO region)
- 02.11.2022 Webinar: Applied AI for TB and beyond - scaling up the utilisation of X-ray and CAD
- 19.10.2022 Expert participation of CSOs and communities in NTP Reviews // Экспертное участие ОГО и затронутых сообществ в обзоре НТП
- 18.10.2022 Postgraduate course on the latest updates on new WHO guidance on the management of TB in children and adolescents: a game changer to save young lives, at the Union Conference
- 27.10.2022 Tuberculosis deaths and disease increase during the COVID-19 pandemic
- 21st November 2022 webinar on: TB screening: Policies, Practices, Challenges and Opportunities
- 09.11.2022 Global meeting on strengthening public-private provider engagement calls for greater collaboration with all care providers to get the TB response back-on-track and to enhance accountability
- 10.11.2022 Сессия ЕКТБ в рамках конференции UNION | CommunityConnect // Session by TBEC within the UNION conference | CommunityConnect
- 8-11 November 2022 Union World Conference on Lung Health 2022 - Combating Pandemics: Today & Tomorrow.
- 24.11.2022 Онлайн-встреча "Алгоритм сбора данных по четырем индикаторам Европейского регионального бюро ВОЗ" // Online-meeting "Algorithm of data collection for the four WHO Europe indicators"
- 21 November 2022 #EndTB Webinar to mark International Men's Day 2022. Multisectoral engagement to improve gender equity in TB and ensure no one is left behind
- 28 November 2022 #EndTB Webinar: Launch of WHO's Framework for Collaborative Action on Tuberculosis and Comorbidities
- 09.12.2022 19th webinar of the Virtual Medical Consilium on interpretation of discordant DST results
- 15 Dec 2022. Webinar "Costing Guide and Tool for NFM4 Community Priorities"